

คุณูปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการและลักษณะของหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตร์ ระดับปริญญาตรีในประเทศไทย โดยใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน จำนวน 15 แห่ง ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ (1) เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการทางแนวคิดในการจัดหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับปริญญาตรีที่เปิดสอนในคณะต่าง ๆ (2) เพื่อศึกษาถึงลักษณะของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ระดับปริญญาตรีที่เปิดสอนในคณะต่าง ๆ สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ประจำหลักสูตรเป็นหลัก รวมทั้ง ได้มีการสังเกตการณ์ในสถานที่จริง ผู้วิจัยได้แบ่งการสรุปผลการศึกษาออกเป็น 2 มิติคือ (1) ลักษณะพื้นฐานที่แตกต่างกันของแต่ละแห่ง และ (2) พัฒนาการของหลักสูตร สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐาน เมื่อพิจารณาจากรายวิชาในกลุ่มการศึกษาเฉพาะนั้นสามารถแบ่งออกได้ 5 กลุ่มที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ (1) กลุ่มรัฐศาสตร์ (2) กลุ่มวิทยาการจัดการ

(3) กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (4) กลุ่มศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และ (5) กลุ่มคณะอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ในระยะหลัง ๆ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรหรือรายวิชาใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหา กำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การเป็น แนวคิดหลัง โครงสร้างนิยม (post-structuralism) มากขึ้น นอกจากนั้นแล้วพบว่า มีการสร้างหลักสูตรเพื่อตอบสนองท้องถิ่นของตนเอง กล่าวคือ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ มีแนวโน้มสนใจที่การสร้างบัณฑิตให้เป็นที่ยอมรับของสังคม หรือตลาดแรงงาน ในขณะที่มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค มีความสนใจที่การตอบสนองท้องถิ่น โดยเฉพาะการปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่า ในส่วนของสภาพการจัดการเรียนการสอน โดยทั่วไปยังคงใช้การบรรยายเป็นหลักและสอดแทรกด้วยกิจกรรมภายในชั้นเรียน ส่วนงานวิจัยนั้น โดยภาพรวมยังถือว่าไม่มากนัก โดยมีเหตุผลหลัก ๆ คือ ปัญหาแหล่งสนับสนุนเงินทุนที่จูงใจให้ผลิตงานวิจัย และอาจารย์ขาดความกระตือรือร้นในการผลิตงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางวิชาการอื่น ๆ อีกทั้งอาจารย์มีงานอื่นที่ให้ค่าตอบแทนที่ดีกว่าจึงสนใจงานอื่นมากกว่างานวิจัย ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน พบว่ามหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคจะมีปัญหาในเรื่องของแหล่งค้นคว้าวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีน้อย และขาดความทันสมัย ในขณะที่ภาพรวมพฤติกรรมของนิสิต นักศึกษาในปัจจุบันใส่ใจกับการจดบรรยาย และตั้งใจในชั้นเรียนลดลง ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการที่ในปัจจุบันมีการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยช่วยในการเรียนการสอน ทำให้ความพยายามในการจดบันทึกหรือฟังบรรยายของนักศึกษาลดน้อยลง

2. พัฒนาการของหลักสูตร เมื่อพิจารณาจากลำดับเวลาตามการจัดตั้งคณะที่มีการเปิดการเรียนการสอนทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ สามารถสรุปได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเปิดสอนในคณะรัฐศาสตร์และมีการจัดการเรียนการสอนทางรัฐประศาสนศาสตร์ก่อนคณะอื่น ๆ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ศรีนครินทร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยเปิดสอนในคณะวิทยาการจัดการและคณะสังคมศาสตร์ในกรณีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มที่สาม ประกอบไปด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยเปิดสอนในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งถือว่าในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏมีการก่อตั้งหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มากที่สุด ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา และยังมีการนำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มาสังกัดในคณะที่มี ชื่อแตกต่างกับมหาวิทยาลัยของรัฐ กรณีมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น สังกัดคณะบริหารธุรกิจ และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียสังกัดในคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์และมหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์ สังกัดในคณะศิลปศาสตร์และ วิทยาศาสตร์ ส่วนมหาวิทยาลัยขอนแก่น สังกัดในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และยังพบอีกว่าในระยะ 10 ปีนี้ มีการผลักดันแยกออกมาเป็นคณะให้มีความชัดเจนในชื่อ ที่เกี่ยวข้องหรือสื่อไปในทางรัฐประศาสนศาสตร์มากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีลักษณะร่วมของพัฒนาการในการจัดหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์- บัณฑิต ประการแรกคือ การจัดหลักสูตรในอดีตมีเนื้อหาแบบกว้าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเป็น การจัดการแบบดั้งเดิมทั่วไป และมีความคล้ายคลึงกับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง โดยยึดเป็น แนวในการจัดหลักสูตร ประการที่สอง ในขณะที่ปัจจุบันการจัดหลักสูตรมุ่งกำหนดให้มี เนื้อหาที่ทันสมัยสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของ ตลาดแรงงาน โดยอาศัยการพัฒนาหลักสูตรที่มีการวิจัยจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและ มีทิศทางที่สำคัญคือการเพิ่มเติมรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ เครื่องมือทางการจัดการสมัยใหม่ แนวคิดทางการจัดการภาคเอกชน และการบริหาร ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำหรับในประการที่สาม หลักสูตรให้ความสำคัญ รายวิชาที่เกี่ยวกับการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน รวมถึงการเน้นในรายวิชา การฝึกงานเพิ่มการสร้างบัณฑิตให้เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติงาน ได้จริง ทั้งหมดต่างได้รับการ สนับสนุนจากการบริหารในแต่ละคณะ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะที่คล้ายคลึงกันของการบริหารในแต่ละคณะที่เปิด สอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต ประการแรกพบว่า มีนโยบายสนับสนุนการ พัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ โดยส่วนใหญ่ต้องการให้มีเนื้อหาที่ทันสมัยสามารถ ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น เพิ่มเติม

เนื้อหาในเรื่องของการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ การบริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
วิชาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกงาน และตอบสนองเหตุผลที่สำคัญคือการพัฒนาหลักสูตรตาม
เกณฑ์รอบเวลาของ สกอ. ประการที่สองคือ การให้อิสระแก่หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
ตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอนรวมถึงกิจกรรมต่างๆภายใน โดยทำหน้าที่คอยควบคุม
ติดตามให้เป็นไปตามนโยบายหรือข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และสำหรับประการสุดท้าย
นั้น คือ นโยบายในภาพรวมที่มีต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์คือการสร้างคุณธรรม
และจริยธรรมแก่บัณฑิตและสามารถปฏิบัติงานได้จริงได้ในองค์กรภาครัฐและเอกชน

Utilizing a qualitative research methodology, the researcher investigates the development and characteristics of undergraduate programs in Public Administration offered at fifteen public and private universities located in the Kingdom of Thailand (Thailand).

In this dissertation, the researcher's objectives were twofold: (1) to examine the evolving conceptual frameworks utilized in managing these programs by the faculties at the universities considered in this study; and (2) to consider the characteristics of the programs offered by the faculties at the universities in question.

In carrying out this program of research, the researcher gathered data through analyzing documents and conducting interviews with department heads and other faculty members involved in the programs under study. In addition, observations were conducted in situ by the researcher in respect to the programs under examination.

The researcher divided research findings along two dimensions as follows: (1) differentiation of fundamental program characteristics at each university; and (2) the development of programs.

Findings are as follows:

1. Fundamental characteristics: In regard to the core subjects in the programs under study, it was found that five faculty groups conducted these programs: (1) Political Science; (2) Management Science; (3) Humanities and Social Sciences; (4) Arts and Sciences; and (5) other faculties.

However, recently, the guidelines for the development of programs and new subjects have increasingly stipulated contents involving post-structuralism. In addition, there has been a tendency to be responsive to the locations of the educational institutions offering these programs. As such, on the one hand, universities in Bangkok tend to produce graduates who are acceptable under the social conditions obtaining in a metropolitan area and responsive to the special characteristics of conurbation labor markets. On the other hand, regional universities are more responsive to their particularized locations, thereby especially being interested in producing graduates suitable for positions in local governments.

In regard to the conduct of instruction and study, the lecture system is overall the main pedagogical technique utilized, although lecturing is supplemented by a variety of classroom activities. Concerning research, overall very little research is being conducted by lecturers in public administration. Major reasons for this state of affairs are inadequate funding for research and a paucity of enthusiasm on the part of lecturers to pursue research and, thus, subsequently, to produce and publish academic works. Moreover, lecturers have extramural work opportunities that are far more lucrative than the virtually infinitesimal remuneration attendant upon following the path of engagement in pure research.

In regard to problems in and obstacles to instruction and study, it was found that regional universities are plagued by having inadequate research resources in the field of public administration. This lamentable state of affairs principally stems from the fact that there is a paucity of researchers in the field concomitant with a situation in which too much reliance is placed on outmoded, moribund, and hidebound approaches. It has also been found that for the most part contemporary students tend to be lackadaisical in attending lectures, even apart from being inattentive at the lectures they do attend. This untoward state of affairs is exacerbated by the paucity of available modern equipment that can be used for purposes of instruction and study.

2. Program development: Chronologically considered, faculties of public administrations have been established in three stages. Chulalongkorn University and Thammasat University were the first to offer programs of

instruction and study in public administration under the auspices of the Faculty of Political Science. Prince Songkhla University, Sukhothai Thammathirat Open University, and Chiang Mai University belonged to the second group and offered public administration programs under the auspices of the Faculty of Management Science in respect to the former two institutions and, in the Faculty of Social Science, in the case of the latter institution. Uttaradit Rajabhat University, Maha Sarakham Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, and Suan Dusit Rajabhat University comprised the third group of institutions offering programs in public administration and did so under the auspices of the Faculty of Humanities and Social Sciences. Most of the institutions in this third group have commenced programs in public administration over the last decade.

Programs in public administration offered in private universities differ from these offered in state universities. Accordingly, Western University offers a program in public administration under the auspices of the Faculty of Business Administration and Public Administration. Eastern Asia University offers a public administration program under the auspices of the Faculty of Public Administration, whereas Dhurakij Pundit University and South-East Asia University offer such programs under the auspices of the Faculty of Arts and Sciences. Finally, Khon Kaen University offers a public administration program under the auspices of the Faculty of Humanities and Social Science. It has also been found that there has been a trend over the past decade to establish programs in faculties in which administrators explicitly and overtly publicize

the fact that their institutions are offering specialized programs in public administration and, accordingly, publicly labeling them as such.

In addition, a trend has eventuated in which more tightly integrated and specialized undergraduate programs in public administration are offered. Firstly, in the past, these programs were originally structured around subject matters, the contents of which pertained to a wide range of disciplines, as well as being offered under the overall rubric of general management in a vein akin to comparable offerings at well-known universities.

Secondly, at present, the programs incorporate up-to-date contents responsive to changes in society and the demands of the labor market. These programs are grounded in research findings in the area of cost/benefit analysis. The tendency is to increase course offerings pertaining to new approaches to public sector management, the conceptual framework of private sector management, the conceptual apparatus utilized in private sector management, tools used by practitioners in modern management, and the management of local governmental organizations.

Thirdly, the programs contain courses concerning with instilling principles of morality and fostering ethical understanding in students of public administration. Stressed as well are practicum courses designed to teach students how to perform in a public administration setting on a practical and more immediate level in contradistinction to the more theoretical courses offerings of the past. All of these newer approaches receive ample support from those managing these programs in all faculties.

Findings in respect to similar characteristics found in how these faculties currently manage undergraduate programs in public administration can be summarily stated as follows:

Firstly, policies are set in place supportive of the full development of public administration programs. Most of those planning programs demand that courses contain up-to-date contents responsive to changes in society and the requirements of the labor market. As already indicated, this means that there is a trend to increase course contents devoted to new techniques of public sector management, local government organization management, as well as requiring practicum courses. In addition, these programs must be responsive to stipulations of the Office of the Higher Education Commission that the completion of the task of constructing new programs be completed within a specific time frame.

Secondly, freedom is granted to those organizing public administration programs in respect to instruction, study, and other internal activities subject to university-wide policies and regulations.

Lastly, the overall policy of the public administration programs under study is to inculcate moral principles and foster the development of high ethical standards in graduates, graduates who will be working in both public sector and private sector organizations.